

VGs savnet-lister etter tsunamien

Metoderapport SKUP-prisen 2005:

Journalister: Per Valebrokk, Lars Håkon Grønning, Katrine Lia og Line Dugstad - for VGs papirutgave.

Jo Christian Oterhals, Trond Myrvang, Jan Ovind, Ingar Johnsrud, for VG Nett

Tittel: Riktig liste - sårt savnet

Hvor og når publisert: VG og VG Nett fra 26.12 2004

Redaksjon: VG og VG Nett

Adresse: Postboks 1185 Sentrum, 0107 Oslo

Kontaktpersoner: Kathrine Lia, Telefon: 22 00 00 00, mobil: 95 29 02 16

RIKTIG LISTE SÅRT SAVNET

I kaoset etter tsunamien i Sørøst-Asia, melder UD om opptil 10.000 savnede og døde nordmenn – et tall som ryster Norge. Samtidig forsøker et fåtall journalister i VG og VG Nett å lage en egen oversikt over savnede og døde. De fant bare 100.

UDs lister traff riktig med en 1 prosent. VG og VG Nett hadde 84 prosent rett.

Hva gjorde vi riktig?

BAKGRUNN

Klokken 04:56 2. juledag mottok VG et SMS-tips fra Thailand: *Flodbølge på Karon Beach, Phuket....*

I løpet av minutter på morgenkysten 2. juledag mottok vi en rekke tips fra Thailand, og allerede etter kort tid satt vi i gang nyhetsarbeidet. Svært raskt klarte vi å engasjere lesere i Thailand til å sende informasjon, skrive om det de opplevde, sende inn bilder osv. Allerede klokken 07:23 kunne vi bringe den første saken med øyenvitneskildringer fra egne lesere. En leser sendte oss det første bildet fra katastrofen, som ble publisert på VG Nett før de første bildene kom på byråene.

Listekaoset

Tusenvis av nordmenn ble meldt savnet i de første dagene etter tsunamien, og som en følge av det opprettet Utenriksdepartementet en sentral som skulle motta og behandle henvendelser fra berørte. Det endte i kaos av flere årsaker, blant andre:

Informasjonsmengden ble for stor.

Det var ikke et enhetlig system for informasjonsinnhenting

Det var ingen klart definerte kriterier for hva slags informasjon man skulle vektlegge og stole på.

Savnet-meldinger fra venner, kolleger, fjerne slektninger og naboer ble likestilt med meldinger fra nære pårørende.

Det ble forsøkt laget en liste over bekreftet døde, mens det reelle behovet var å bringe klarhet i hvem som fortsatt var i live.

UD-systemet manglet grunnleggende forståelse for hvordan informasjonen flyter mellom moderne mennesker i elektroniske medier.

Fra et stort antall pårørende mottok vi signaler om at UD's registrering av savnede var kritikkverdig. VG og VG Nett mente at den eneste måten å bringe klarhet i hvem som var savnet/ikke savnet, var fortløpende å offentliggjøre listen. På den måten ville man oppklare misforståelser og aktivere den "offentlige detektiv". Vi startet derfor arbeidet med å utarbeide egne lister og savnede.

VG og VG Nett lager egne lister

Grunnideen var å kombinere VG og VG Netts journalistiske ressurser og kompetanse med de muligheter for interaktivitet og aktivering av leserne som nettet gir. Hver for seg og i tett samarbeid, jobbet VG og VG Netts redaksjoner derfor med å danne sine egne oversikter over døde og savnede.

Hovedoppgaven til de to redaksjonene i VG-huset var noe forskjellige:

VG Nett ønsket å etablere en ren etterlysningstjeneste, der nære pårørende selv kunne melde personer savnet.

VG satset på å presentere for sine lesere en så komplett oversikt over savnede og døde som mulig basert på mange ulike kilder.

VG NETT - ETTERLYS EN SAVNET

I løpet av kvelden 28. desember, to og et halvt døgn etter tsunamien, bygget VG Nett en egen etterlysningstjeneste. Systemet hadde to grunnpilarer:

Pårørende kunne etterlyse savnede

Andre personer kunne legge inn opplysninger om de savnede

Noen minutter over midnatt 29. desember ble tjenesten lagt ut på nettet. Allerede etter få minutter ble de første etterlysningene lagt inn av pårørende.

Etterlys en savnet

På en egen side på VG Nett ble pårørende invitert til å etterlyse savnede. Det ble gjort klart at kun de nærmeste pårørende kunne legge inn informasjon. Vi ba om følgende informasjon om den savnede:

Navn

Alder
Bosted
Bilde
Navn på hotell/sted ved forsvinning
Hvor sist sett
En tekst med beskrivelse av vedkommende, spesielle kjennetegn, hvem vedkommende reiste sammen med etc.

Videre ba vi om informasjon om den som la inn opplysningene:

Navn
Adresse
Telefonnummer
e-postadresse
Relasjon til den savnede

Opplysninger om en savnet

Innunder etterlysningstjenesten laget VG Nett også en egen side, der personer som enten fant seg selv på listen eller hadde informasjon om savnede, kunne melde fra. Vi ba om følgende informasjon:

Navn
Hvor vedkommende befinner seg nå
Adresse
Telefonnummer
e-postadresse
Eventuell relasjon til savnet
Opplysninger om den savnede, som kan bidra til oppklaring
Behandling av savnet-meldinger før publisering

Før etterlysningene ble publisert på VG Nett, ble de behandlet av etter vanlige journalistiske kriterier, som kildekritikk og krav til dokumentasjon. De første dagene jobbet opptil tre journalister med å vurdere etterlysninger som ble lagt inn:

Var det en nær pårørende som la ut etterlysningen?
Var etterlysningen klarert med andre pårørende?
Var det grunn til å tro at den savnede faktisk befant seg i de flodbølge-rammede områdene?
Var ordlyden i etterlysningen gjennomtenkt av de pårørende?

VG Netts journalister brukte et egenutviklet administrasjonsverktøy til å håndtere og behandle informasjonen. I et eget felt kunne journalistene skrive inn opplysninger til internt bruk: Notater fra samtalen, vurderinger, ting som måtte følges opp m.m. Videre kunne journalisten publisere eller trekke tilbake en publisering. Journalisten kunne også gi en status: Savnet eller funnet.

Presentasjon

Etter at etterlysningene var redaksjonelt behandlet, kunne VG Netts lesere se oppføringene for hver enkelt savnet på en egen side. Under hver oppføring var det en egen link hvor publikum med opplysninger om en savnet kunne gi tilbakemeldinger.

I all vår kommunikasjon på VG Nett og i VG, ble det henvist til etterlysningstjenesten. Vi hadde henvisninger fra fronten og alle artikler på VG Nett. Slik sikret vi at tjenesten fikk maksimal oppmerksomhet og gjennomslagskraft.

VG Netts søketjeneste etter savnede

En rekke sykehus, organisasjoner og lokale myndigheter i de berørte landene offentliggjorde pasientlister på nettet. Problemet for pårørende og andre som ønsket å sjekke disse listene, var at det ikke fantes noen samlet oversikt over dem. Vi registrerte over 30 slike lister, og det var vanskelig å holde rede på listene og de stadige endringene i dem.

3. juledag bestemte derfor VG Nett seg for å tilgjengeliggjøre pasientlistene for pårørende og andre berørte. Vi satte oss fore å lage en søkemotor som kunne indeksere listene, slik at publikum kunne søke etter sine savnede. Et av verdens ledende selskaper på søketeknologi, FAST Search and Transfer, ble kontaktet for å høre om de raskt kunne bygge en slik tjeneste for oss.

FAST kom tilbake til oss med beskjed om at det ikke ville være mulig å gjøre dette på mindre enn én uke. Vi bestemte oss da for å bruke interne tekniske ressurser og kompetanse. I løpet av fire timer bygde og lanserte vi en tjeneste som søkte i alle, kjente tilgjengelige lister. Denne søkertjenesten ble raskt tatt i bruk av pårørende og andre interesserte blant våre lesere.

VG - LISTEN RAFFINERES FOR PUBLISERING

VG (papir) startet arbeidet med sin liste over døde/savnede 28. desember, og første liste over savnede sto på trykk dagen etter. Fra 29. desember var VG Netts etterlysningstjeneste et viktig verktøy for å utbygge og raffinere savnet-listen. I tillegg ble et stort antall andre kilder tatt i bruk. Målet var å presentere en samlet oversikt over savnede, ikke bare de som aktivt var meldt savnet av pårørende på VG Nett og andre nettsider.

Systematikk

Manglende systematikk gjorde at UD hadde et betydelig antall dobbeltføringer av savnede i sine lister, noe som bidro sterkt til myndighetens sterkt inflaterte savnet-tall. I VG ble det fra første stund lagt stor vekt på gjøre arbeidet enkelt, håndterbart og oversiktlig for journalistene som var involvert i listeføringen:

Kun én liste ble ført.

Listen ble ført i et enkelt oppbygd og lett forståelig Excel regneark.

Listen ble lagt på et fellesområde på VGs server, slik at alle involverte i listeføringen til enhver tid kunne se hvem som lå inne som savnet.

Kun én person kunne gjøre endringer i listen til enhver tid.

VGs interne liste

VGs interne liste var inndelt i to hovedkategorier: 1) "Døde" og 2) "Savnede". Ettersom personenes status endret seg, ble navnene deres i enkelte tilfeller flere ganger flyttet frem og tilbake mellom de to kategoriene.

Mange savnede, som etter hvert kom til rette, ble tatt ut av listen. Disse ble lagt inn i en egen oversikt, som siden dannet grunnlaget for intervjuer og øyenvitneskildringer.

Innenfor de to hovedkategoriene ble følgende opplysninger lagt inn i databasen:

Etternavn

Fornavn

Alder

På ferie hvor:

Så godt det lot seg gjøre, fylte vi inn hvor personen oppholdt seg, gjerne også på hvilket hotell personen bodde.

Kommer fra:

Personens hjemsted i Norge.

Status:

Personene i listen fikk tildelt statusen "Død" eller "Savnet". Statusen kunne skifte flere ganger basert på hva slags informasjon som ble de gitt pårørende fra UD, basert på sykehuslister o.l. Ettersom statusen her endret seg, ble personen flyttet fra den hovedkategorien og over i den andre ("Døde" og "Savnede").

Sikker/usikker:

I denne kolonnen førte vi fortløpende inn om statusen som "Død" eller "Savnet" bygget på sikker informasjon (endelig bekreftelse fra UD e.l.) eller baserte seg på mer usikre opplysninger (lokale sykehus, venner, kolleger og andre slektninger enn den nære familie). Kun personer der vi noterte "Sikker" ble offentliggjort i VG Papir og Nett.

Navn tillatt:

For de fleste pårørende, var det ønskelig at navnet på den savnede ble offentliggjort. Bakgrunnen for dette var at de håpet det ville hjelpe i arbeidet med å finne den savnede. Andre pårørende ønsket imidlertid ikke at den savnedes skulle offentligjøres, og dette respekterte vi fullt ut. For hvert navn på VGs liste, ble derfor ført inn om vi kunne publisere navnet eller ikke.

Dersom navnet var tillatt offentliggjort, noterte vi "OK" i listen, hvis ikke noterte vi "Nei". Hver gang en savnet person ble bekreftet omkommet, tok vi ny kontakt med de pårørendes kontaktperson for å gå godkjent offentligjøring av den dodes navn. I noen tilfeller ønsket de pårørende da at navnet ikke skulle offentligjøres, noe vi hver gang respekterte.

Bilde tillatt:

Som med offentligjøring av navn, ønsket også mange pårørende at vi publiserte bilde av den savnede. Som oftest var det de pårørende selv som sendte oss bilder. Også med offentligjøring av bilder, tok vi ny kontakt med de pårørendes kontaktperson dersom statusen ble endret fra savnet til død.

Dersom bildet var tillatt offentliggjort, noterte vi "OK" i listen, hvis ikke noterte vi "Nei". I noen få tilfeller hadde andre enn de direkte pårørende lagt bilder av savnede/døde ute på andre nettsteder (www.hjelposs.info, o.a.), men vi tok utelukkende hensyn til de pårørendes ønske.

Opplysninger:

Så godt det lot seg gjøre, førte vi inn hva personen gjorde i de tsunami-rammede områdene, hvem de var sammen med, hva som var statusen til de øvrige i personens følge og annen informasjon som kunne hjelpe oss i arbeidet.

Følgende er konkrete eksempler på hva som ble ført inn i databasen: "På ferie med samboer og sønn. Samboeren kritisk skadet, sønn lettere"; "På ferie med kone og to barn. De tre andre overlevde. Bildet ligger i arkivet, vi har intervjuet ham tidligere (kjent seiler)"; "Hele familien på fire savnet".

Kontaktperson/har gitt opplysningene:

I de fleste tilfeller hadde vi en kontaktperson blant de pårørende, som vi kommuniserte med pr mail eller telefon. Vi la vekt på at disse personene skulle a) kontaktes så lite som mulig og b) i så stor grad som mulig forholde seg til den samme VG-journalisten hver gang.

I tillegg til å føre inn kontaklinformasjon under denne kategorien, førte vi også inn hvilken VG-reporter som hadde kommunisert med de pårørendes kontaktperson, og ofte også nås siste kontakt fant sted.

Et betydelig kildeomfang

Vår viktigste oppgave ble å pusle sammen mange biter med usikker informasjon - og å kryss-sjekke sikre, tilsynelatende sikre og usikre kilder med hverandre, for å få en fullstendig liste over savnede og omkomne nordmenn. Kildetilfanget var enormt:

Thailandske nettsteder

Personer og organisasjoner vi ikke hadde muligheten til å sjekke troverdigheten til, publiserte på eget initiativ nettsider med lister over angivelig savnede personer.

Flere thailandske sykehus la sine pasientlister ut på nettet. Dette var lister som i mange tilfeller var preget av kaos. Pasienter ble lagt ut med feil identitet, feil navn, eller med en status som overlevende eller død, som kunne endre seg innen listene ble publisert her hjemme i Norge.

Norske medier

VG Netts etterlysningstjeneste og søkemotor.

Artikler i Dagbladet, Aftenposten, NRK og på TV2.

Bergens Tidende, Adresseavisen og flere andre regionaviser publiserte ofte savnet-lister for sin region. Disse ble kryssjekket med vår egen liste.

Lokalaviser publiserte et stort antall artikler om savnede. Den største utfordringen for oss var gjerne å finne ut hvorvidt eksempelvis den savnede familien X, som ble omtalt anonymt i en lokalavis, kunne være identisk med en familie vi allerede hadde på vår egen liste over savnede.

VGs stedlige team

VG hadde på kort tid team i katastrofeområdene. Vi sendte flere team til Thailand, ett team til Sri Lanka og ett team til Indonesia. Våre stedlige reportere ble etter hvert en viktig kilde til informasjon, og de kunne sjekke hvorvidt " Mr. Olsen, Norway" på en thailandsk pasientliste faktisk var norsk.

Stedlige reportere fra våre samarbeidsaviser i henholdsvis danske Extrabladet og svenske Aftonbladet, ble også en viktig kilde til informasjon på denne måten.

Pårørende

Et stort antall pårørende kontaktet VG i de første dagene etter tsunamien, og disse var naturlig nok en viktig kilde til informasjon.

Likevel var det nødvendig å kryssjekke opplysninger fra pårørende med andre opplysninger.

Daglig valgte vi ikke å registrere personer som savnet, til tross for at pårørende ønsket det.

Årsaken var som oftest tvil om personen som ble meldt savnet, i realiteten var det. I Thailand, hvor det overveldende flertall av savnede nordmenn befant seg, var alle kommunikasjonssystemer brutt sammen. Kunne en pårørende få lov til å registrere noen som savnet på vår liste, kun fordi de ikke hadde fått kontakt med dem? Vi bestemte oss for at svaret på det ikke var et umiddelbart ja.

Selv der vi mente den pårørende kunne ha god grunn til å tro at en person reelt sett var savnet, valgte vi i noen tilfeller likevel ikke å registrere personen som savnet. Ved ett tilfelle ble en eldre mann meldt savnet av sin datter. Ut fra samtalen vi førte med henne, viste det seg at hun ikke hadde hatt kontakt med sin far på flere år. Etter å ha sjekket med mannens samboer, viste det seg at mannen var i god behold.

Andre kilder

For å kvalitetssikre våre opplysninger ytterligere, var kilder med tilgang til folkeregisteret og kilder i diverse reiseselskaper viktige. Operasjonsledere i landets politidistrikt med oversikt over savnede fra sitt eget dekningsområde ble også flittig brukt.

Presentasjon

Savnet-listene ble publisert i avisen til sammen fem ganger i avisen, første gang 29. desember 2004 og siste gang 4. januar 2005.

RESULTATET

Et stort antall personer kom umiddelbart ”til rette” etter at de var etterlyst på VG Nett. Mens myndighetene hadde en liste med 10 000 navn på mulig savnede, var VG/VG Netts liste i løpet av kort tid nede i 100 navn. Navnene var med noen få unntak identisk med de som til slutt sto på den endelige, offisielle norske listen.

I VGs første liste, publisert i avisen onsdag 29. desember, var 51 personer oppført som enten savnede eller døde. Av disse kom kun to personer senere til rette. VG hadde altså 58 prosent rett etter en dags arbeid.

Torsdag 30. desember, etter at VG Netts etterlysningstjeneste hadde vært i drift i ett døgn, publiserte VG en samlet liste på 89 nordmenn savnet eller omkommet etter tsunamien. 19 av disse personene kom senere til rette, resten er i ettertid bekreftet omkommet.

Samme dag overlot Utenriksdepartementet en liste med 8000 navn til KRIPOS. Neste dag overlot de ytterligere 2000 navn – til sammen 10 000 navn. UD har senere sagt at de likevel kun opererte med 1500 savnede denne dagen. Avhengig av hvilke tall man bruker, blir treffprosenten målt mot den endelige listen av savnede etter flodbølgekatastrofen, torsdag den 30. desember, denne:

Utenriksdepartementet:	Mindre enn 1 prosent
Utenriksdepartements kortliste:	6 prosent
VG:	79 prosent

3. januar 2005 offentliggjorde Kripos sin første offisielle liste, som inneholdt navnene på 279 savnede. Samme dag publiserte VGs papirutgave en liste på 100 navn, som inkluderte samtlige 84 personer som siden viste seg å ha omkommet. Treffprosenten 3. januar var:

Kripos: 30 prosent
VG: 84 prosent

I løpet av dagen 3. januar 2005 ble Kripos' liste over savnede raskt redusert til 88 personer, i tillegg til 13 bekreftet omkomne. Kripos' liste var etter dette helt i samsvar med VGs egen oversikt over savnede og døde.

SPIN-OFFS

Den tette kontakten som VG og VG Nett hadde med sine lesere i forbindelse med registreringen av savnede, bidro sterkt til redaksjonenes øvrige journalistiske arbeid. Fortløpende på VG Nett og daglig i papiravisen kunne vi bringe beskrivelser, skildringer, intervjuer og bilder fra pårørende og lesere som på forskjellige måter hadde kontakt med redaksjonen. Dette skapte en spesiell relasjon mellom de berørte nordmenn i Thailand, deres pårørende hjemme i Norge og VG og VG Nett.

EN LEKSE I MAKT OG AVMAKT

"Kommunikasjonsrevolusjonen endrer fordelingen av makt og avmakt. Myndigheter kan nå raskere og mer effektivt ut", heter det i maktutredernes sluttrapport "Makt og demokrati". Men moderne massekommunikasjon, og ikke minst Internett, demonstrerte tydelig myndighetenes avmakt under en krise av tsunamienes omfang. Byråkratene i UD fikk en brutal lekse i følelsen av avmakt. Som maktutrederne slår fast: "Rask teknologisk endring betyr ofte at innøvd kompetanse blir ubrukelig, og at alder og erfaring får redusert verdi eller oppfattes som en hemsko".

Mens redaksjonene i VG og VG Nett ikke var i nærheten av å ha de ressursene og fullmaktene som myndighetene og politiet satt på, kunne vi likevel raskt presentere den beste oversikten over antallet savnede nordmenn og deres identitet. Ved å ta i bruk et stort antall uavhengige kilder, utøve streng kildekritikk og unytte VG og VG Netts direkte kontakte med leserne, viste VG og VG Nett at undersøkende journalistikk i denne sammenheng ga et langt bedre resultat enn myndighetenes arbeidsmetoder.

Når en katastrofe som dette rammer, har folk et behov for å forstå og bearbeide det som har skjedd. For å kunne gjøre dette, er det avgjørende at man har et så realistisk bilde som mulig av situasjonen. Mens norske myndigheter på mange måter sviktet i arbeidet med å gi nordmenn dette, klarte VG å få en tilnærmet fullstendig oversikt i løpet av relativt kort tid.

Offentligheten har et behov for å bidra til oppklaringen

I ettertid kan VG og VG Nett kritiseres for ikke å ha stolt mer på sine egne savnet-lister og mindre på UD og Kripos' lister. I romjulen 2004 var, som tidligere nevnt, vårt hovedformål med å føre egne savnet-lister, å aktivere den "offentlige detektiv". Kanskje burde vi langt tidligere enn vi gjorde ha laget kritisk journalistikk på selve listene, og basert på våre egne funn betvilt UD's tall sterkere enn vi gjorde. Men for oss var det på det tidspunktet vanskelig å forstå at myndighetene kunne ta *så* feil og vi ha så rett.

- I verste fall kan vi ikke utelukke over ett tusen døde nordmenn etter naturkatastrofen i Sørøst-Asia, uttalte statsminister Kjell Magne Bondevik til NTB, lørdag 1. januar 2005. Sammen med kona Bjørg deltok han denne dagen i en minnestund i Molde domkirke.

- For hver time som går, må vi ta inn over oss at de aller fleste av de 462 som er savnet er døde. I tillegg kommer de 21 som er bekreftet døde. I tillegg vet vi at rundt 900 nordmenn var i området. Vi må være forberedt på at mange av disse også kan være døde, uttalte Bondevik til NTB.

En slik uttalelse, basert på all den informasjon Bondevik hadde tilgang til, var det i romjulen 2004 og på nyåret 2005 vanskelig for VG å betvile sterkt - til tross for at det skulle vise seg at vi på det tidspunktet satt på det som begynte å ligne en komplett liste. I stedet stilte vi oss hele tiden de samme spørsmålene: "Hva er det vi gjør galt?" og "Hvem er de mange hundre savnede vi ikke har oversikt over?". Selv om vi ikke trakk konklusjonen "Vi gjør ikke noe galt, det er faktisk ikke mange flere savnede", skjerpet og motiverte disse spørsmålene oss. Gapet mellom våre og myndighetenes oppgitte antall savnede, gjorde vår liste enda bedre.

I året som har gått, har UD fremsatt en rekke forklaringer på hvorfor det ikke var mulig å få oversikt over savnede nordmenn på et tidligere tidspunkt. Vårt arbeid med egne savnet-lister dokumenterer at det faktisk var mulig, men at norske myndigheter ikke var godt nok rustet til å møte en slik situasjon.

Å etterlyse personer i media i forbindelse med en katastrofe som dette, er utvilsomt et svært alvorlig skritt. Dersom personer som i realiteten ikke er i livsfare etterlyses, vil dette kunne skape unødig uro i nettverket rundt den som etterlyses. Men vi mener at VG og VG Nett da det stormet som verst, lyktes i å balansere UD's tall.

VGs savnet-liste, utarbeidet og administrert av et fåtall journalister, har i ettertid satt UD's arbeid i grelt lys. Vi tror dette, sammen med den øvrige kritiske journalistikken mot UD, har vært et bidrag til at departementet har gjennomgått og endret sine rutiner og arbeidsmetoder når nordmenn i utlandet er i fare.

SPESIELLE ERFARINGER

Kontakten med pårørende

I de fleste tragedier som vekker mediernes interesse, opplever en eller et fåtall pårørende pågang fra et stort antall journalister. I denne sammenheng ble situasjonen på mange måter snudd på hodet. I løpet av kort tid måtte vi som journalister i stedet forholde oss til et tresifret antall pårørende.

Vi opplevde at vi ble oppsøkt av de pårørende og bedt om å publisere bilder og etterlysninger av personer som var savnet, og i verste fall døde. Vi vet også at personer som ble oppfattet som savnet hjemme i Norge, kom seg på nettet i Thailand, og la ut informasjon om at de var i god behold, via våre nettsider.

Vi befant oss i en situasjon hvor alle tradisjonelle kommunisjonsystemer mellom Norge og Thailand i stor grad var brutt sammen i den første kritiske fasen. DU som en kommunikasjonsentral fungerte også dårlig. I denne situasjonen ble internett, og etter hvert våre nettsider et middel for kommunikasjon mellom nordmenn som var kommet til rette, og pårørende hjemme i Norge.

De fleste problemstillingene knyttet til kontakt med pårørende, var kjente. Det ukjente var omfanget. Avgjørelser som kunne ha stor betydning for personer som stod midt oppe i deres livs største tragedie, måtte tas raskt og kontinuerlig: Hvilke pårørende skulle kontaktes, og på hvilken måte? Hva skulle publiseres? Skulle vi opptre som journalister, støttespillere eller begge deler? Kunne vi videreformidle upublisert materiale? Hva med kildevernet?

Til grunn for vårt arbeid lå klare grunnregler:

Det var de nærmeste pårørende som skulle avgjøre graden av identifisering av de savnede/døde.

Det skulle innhentes samtykke til identifisering før hver enkelt publisering i papiravisen.

Alle opplysninger som ble publisert, skulle være korrekte.

Vi skulle så langt det lot seg gjøre, etterstrebe å ta kontakt med pårørende via mellommann.

Selv i en uoversiktlig situasjon, skulle vi ha sterkt fokus på kildevernet. Opplysninger som kom inn til redaksjonen, skulle ikke videreformidles uten samtykke.

Vi var journalister, ikke hjelpemannskaper. Vår jobb var å innhente og distribuere informasjon. Distribueringen skulle utelukkende skje via VGs ulike mediekkanaler.

Å følge disse reglene krevde i sum minst like mange arbeidstimer som den faktiske innsamlingen av informasjon.

Det viste seg i enkelte tilfeller ikke mulig å opptre kun som journalist. Vi måtte også være medmennesker, og enkelte ganger formidlere av informasjon utenom de offisielle VG-kanalene.

Ett eksempel kan nevnes: Noen dager etter at katastrofen inntraff, hadde vi løpende dialog med en gruppe nordmenn som lette etter sine savnede i Thailand. Etter hvert fikk vi inn tips fra en annen person som befant seg i et annet område i Thailand, som mente å ha funnet vedkommende det ble lett etter på et likhus.

Kjennetegnene på liket som var lokalisert, var så vidt klare at det snart ble åpenbart at dette var personen som den aktuelle gruppen nordmenn lette etter. Vi tok kontakt med norsk politi, som ikke hadde kapasitet til å undersøke funnet.

Etter nøye drøftinger, besluttet redaksjonsledelsen at vi ikke kunne holde disse opplysningene skjult for de pårørende, som vi hadde en løpende dialog med. Vår reportasjeleder fikk derfor den tunge oppgaven med å informere gruppen vi hadde kontakt med om likfunnet. Under normale omstendigheter ville vi naturlig nok ikke ha gjort dette. I ettertid mener vi likevel det er vanskelig å se at vi kunne løst dette dilemmaet på en annen måte.

Teamet som jobbet med savnet-tjenesten, var i telefonisk kontakt med alle pårørende som hadde meldt noen savnet. Mange pårørende uttalte på telefonen at de opplevde at "ingen andre" tok seg tid til å lytte til dem. De kom ikke gjennom på UD's telefonlinjer, og mange visste heller ikke helt hvor de skulle henvende seg.

I denne situasjonen ble det umulig for oss å opptre som kjølige journalister, som kun skulle formidle faktainformasjon. I mang en telefonsamtale ble like mye medmennesker som uttrykte vår sorg over det som hadde skjedd, og lyttet til dem som hadde noe å fortelle. For oss som journalister ble det mange triste øyeblikk når pårørende vi hadde hatt kontakt med i flere dager, tok kontakt for å fortelle oss at nå var håpet ute, og at deres slektninger var funnet døde.

Systematikk

Snarere enn mangel på kilder, følte det til tider som om problemet var en overveldende mengde kilder. Det store antallet informasjonskanaler, og ikke minst den store informasjonsmengden, gjorde systematiske arbeidsmetoder tvingende nødvendig. Systematikken i arbeidet gjorde at VG fullstendig unngikk problemet UD slet med, nemlig dobbeltføringer av savnede.

Vår bevisste og nøyaktige registrering av alle innkomne opplysninger, er noe vi har tatt med oss videre i annet journalistisk arbeid.

Personlig belastning

Det var en personlig belastning å holde så tett kontakt med pårørende mange dager i strekk. Slitne og mettete av mange tunge inntrykk etter lange arbeidsdager, ble vi personlig påvirket av tsunamien. For å behandle disse inntrykkene fikk vi, akkurat som VGs team i de katastroferammede områdene, i ettertid tilbud om samtaler med psykolog. For oss var det godt å få profesjonell hjelp til å bearbeide inntrykkene.

ARBEIDSMENGDE

Da den første meldingen om katastrofen kom natt til 2.juledag, ble et stort antall journalister umiddelbart kalt inn til arbeid i redaksjonen, deriblant forfatterne av denne rapporten.

Fra 2. juledag og frem til 5. nyttårsdag, arbeidet vi kontinuerlig med savnet-listen - kun avbrutt av noen timers søvn. I snitt arbeidet hver reporter om lag 15 timer i døgnet, 11 dager i strekk. Dermed la vi i løpet av noen hektiske dager ned i underkant av 700 arbeidstimer i listeføringen.

I tillegg bistod et titalls andre reportere, reasearchere og mellomleder underveis i arbeidet, slik at den samlede arbeidsinnsatsen trolig kom på rundt 1500 timer.